

**E-Indlæringens Indførelse
i Samfundet**
Barcelona 2004

Indledning

Formålet med dette dokument er at forelægge og systematisere grundlag til overvejelser og handling i forbindelse med oprettelse af et miljø for en samfundsorienteret e-Indlæring i EU sammenhæng.

Der er her ikke tale om et endeligt dokument. Det drejer sig om et konstant udkast, der indbyder til debat og deltagelse og som vedvarende skal revideres, efterhånden som der bliver bidraget yderligere hertil.

Vort mål er et ligestillet informationssamfund med foreninger med kulturelle, sociale og politiske dimensioner. Hvis det, vi ønsker, er et informationssamfund, der er virkelig omfattende, bør der lægges digitale teknologier for dagen med indfattede værdier, så som sociale instrumenter, der er i stand til at fremme den demokratiske deltagelse, samt en forbedrende indvirkning på livskvaliteten.

Dette dokument er delt op i tre hovedafsnit: "E-indlæring og dens indførelse i samfundet nu til dags", som analyserer de principielle problemer og gunstige lejligheder, som ICT tilbyder til dens indførelse i samfundet; "fremtidens paradigme: e-indlæring i samfundet", som fastsætter den nye almindelige struktur og de principper, vi ønsker at drive frem, samt en erklæring med de hovedprincipper, vi er overbevist om er nøglen til oprettelsen af et informationssamfund, som virkelig er deltagende og ligestillet.

E-indlæring og dens indførelse i samfundet nu til dags

Elektronisk databehandling, multimedie og Internet (et system med protokoller og anvendelser) er teknikker, der er organiseret og anvendt af personer. De udfolder sig og bruges i en vis social sammenhæng. Internet er imidlertid et teknisk emne, da det drejer sig om måder at kommunikere på mellem personer så vel som informationens omløb, lagring, fordeling og tilgængelighed. Endelig er Internet en fleksibel teknik, der kan spredes, indlæres, transformeres og tilpasses på en relativ kort tid. Således kan dens udvikling hurtigt vende i uforudsete retninger: som alle teknikker, inklusive de samfundsmæssige, kan den bidrage til at udglatte uligheder eller at frembringe nye uoverensstemmelser.

Da den muliggør nye kommunikations- og organisationsmetoder, er informations- og kommunikationsteknologierne (fra nu af ICT) på denne måde ofte fremlagt som var de i stand til at mindske en del uligheder. Nogle minoritetsgrupper har allerede lagt for dagen, at de er i stand til at benytte Internet til at kontrollere deres udvikling. Man er således tilbøjelig til at tro på, at teknikken vil mindske ulighederne. Men de i adgang og brug iagttagede uligheder er fortsættelsen af forud eksisterende samfundsmæssige uligheder. Nuvel, i et samfund baseret på information medfører Internettets ikke homogene fordeling en risiko for, at de økonomiske og samfundsmæssige uligheder øges.

Begrebet "digitalt Skel" angiver, at der er en ulighed ud fra synspunktet adgang til informationens landevej og den følgende anvendelse af ICT. Skellet reflekterer det forvredne næs for tildeling af ressourcer mellem nationer, personer og samfund. Der er ganske enkelt tale om, hvem der råder over kapaciteten og midlerne til at erhverve software og hardware, hvem der har den nødvendige infrastruktur og øvrige nødvendige elementer til at anvende Informations- og kommunikationsteknologier til deres fulde udnyttelse og hvem der har kendskab og kapacitet til at bruge det korrekt.

De fleste forholdsregler vedrørende digitalt skel er forbundet med udstyr og adgang til Internet. De bekymrer sig ikke om brugen eller om brugens kvalitet. Såfremt adgangen til infrastruktur og værktøj (ikke nødvendigvis i hjemmet) kan betragtes som en borgers ret, er det nødvendigt at gå endnu længere. Digitalt skel er et multidimensionelt fænomen, som indeholder mange forskellige ulemper. Adskillige af dem – og yderst vigtige – er hovedsageligt mentale, hvorfor uddannelse og optræning er de bedste strategier til at forsvare sig mod disse problemer. Nogle af dem, så som mangel på tiltro eller mangel på motivering, hører til blandt brugersiden, men der er ligeledes indeholdt hindringer i produktionen af systemer for e-indlæring, sådanne som formelle problemstillinger, teknologier, som ikke kan tilpasses, mangel på et betydningsfuldt kontekst samt pluralistiske metodologier, der ikke er tilstrækkeligt opmærksomme på de samfundsmæssige og kulturelle sammenhæng. Herudover er det kendte og afmålte digitale skel et mere betydningsfuldt skel, som befinder sig inden for ICT brugens kvalitet og kapaciteten til at behandle, vælge og producere informationen med henblik på en konstant indlæring og spille en aktiv rolle i informationssamfundet. Disse kapaciteter er uundværlige faktorer for professionel succes og personlig udvikling. Digital indførelse er ensbetydende med at være tilstrækkeligt opmærksom på de samfundsmæssige og kulturelle kontekster og ikke blot at lære folk, hvorledes man bevæger sig rundt i web eller hvorledes man sender e-mail. Der er her kun tale om byggeklodser. Det er nødvendigt at gøre meget mere end blot dette for at forsikre os om, at udelukkede personer kan benytte ICT til at udvide deres funktionsdygtighed og kapaciteten til at gøre sig kvalificeret og opnå en bedre levestandard.

Endelig står det også stadig mere klart, at den lille samfundsgruppe og de lokale deltageres private foreninger, der giver udtryk for disse samfundsmæssige udelukkelser, ligeledes står i fare for udelukkelse fra informationssamfundet af adskillige årsager, deriblandt loven og en usikker fond-ydelse, mangel på opmærksomhed på gunstige lejligheder, disse teknologier byder på, samt mangel på teknisk ekspertise.

1. Uligheder, der er blevet iagttaget i adgang og brug.

Adgang til Internet og brugen af Edb-anlæg øges med undervisningsniveauet, den sociale og erhvervsmæssige status og indkomstniveauet. Mænd er mere tilsluttet end kvinder, familier med børn mere end isolerede kvinder samt byområder mere end landområder. Indvandrere, etniske grupper og minoritetsgrupper er mindre tilsluttet. De mindst udviklede lande har ligeledes mindre adgang til Internet (og en dyrere adgang). Vi mangler præcise analyser af leddene mellem disse faktorer, deres relative vægt og samlede effekter.

I hver af disse kategorier er de aldrende dem, der mindst benytter ICT (men i nogle EU-lande er de ligeså de fattigste og de mindst uddannede kategorier, og de bor hovedsageligt i landlige områder).

Disse differencer, hvad angår adgang og udstyr, fører til følgende brugsanalyse: vi benytter Internet, hvis vi véd, at vi kan drage nytte heraf til dagligdags. Det er i det erhvervsmæssige, skolens eller universitetets regi, den første brug finder sted. På den måde står de, der er erhvervsmæssigt udelukkede, fordi de har trukket sig tilbage eller af andre grunde (uarbejdsdygtige, arbejdsløse, etc.), over for en større risiko for at være udelukket fra ICT.

Hvis brugen af Internet hovedsageligt er forbundet med arbejdet, er det også integreret i det hjemlige område og dagligdagen. Mest udbredt er brugen af e-mail, først med erhvervsmæssige eller praktiske hensigter, men også for at holde kontakten ved lige med familie og venner. Brugen af diskussionsgrupper og forum (yderst vigtigt såvel kvantitativt som kvalitativt i begyndelsen af det populære brug af Internet) er tiltaget en hel del. Internets kollektive dimension, som gavner de enkelte personers tilknytninger (den enkelte person over for familien, den enkelte person og dennes samfundsmæssige netværk, den enkelte person og dennes erhvervsmæssige netværk), er således tilbøjelig til at svinde hen.

Dette er tilfældet med forbruget mere end med produktionens adfærd. Brugere af Internet udveksler kontakt med deres nære forbindelser; herudover forbruger de ressourcer og tjenesteydelser. De ved oprettelsen af Internet tilstedeværende anarkistiske og ligeretsmæssige indflydelser svinder efterhånden til fordel for en kommerciel struktur. Et autentisk netværk, hvori hver bruger er en informationsproducent, bliver efterhånden forvandlet til et netværk, som i stigende grad fungerer som radiofoni, der illustreres ved de asymmetriske forbrug af Internet ved "broadband".

Med den individualistiske udvikling, som reflekterer de dominerende samfundsmæssige vaner, holdes udelukkelsen vedlige.

De samfundsmæssigt udelukkede er de, som har størst besvær med at finde frem til indhold, der passer til deres behov (og ønsker), for ingen producerer det for dem, og derfor har de liden grund til adgang, og derved bliver de ligeledes samfundsmæssigt udelukkede. Vi kan imidlertid bemærke, at blandt de kombinerede effekter fra offentlig politikførelse, tekniske udviklinger og nedsatte omkostninger er differencerne mellem hver af disse elementer fra det digitale skel (alder, køn, oprindelse, etc.) blevet reduceret. For eksempel i de Forenede Stater er der næsten ikke mere nogen forskel mellem mænd og kvinder med hensyn til adgang.

2. Det digitale skel er ikke uovervindeligt.

Den medfølgende politikførelse, ved uddannelse og optræning, skal koncentrere sig om udviklingen af færdigheden blandt alle sociale grupper; i modsat fald vil kun familier fra dominerende klasselag fortsætte med at overføre disse kapaciteter til deres børn.

For at nå frem til dette mål er det nødvendigt virkeligt at styrke forberedelsen, som overgår opdagelsen af specifikke værktøjs hovedtræk. At lære at bruge en "browser" er én ting, men at lære at finde frem til relevant information på en begrænset tid og være i stand til på langdistance at deltage i et samarbejdsprojekt er noget helt andet. At forveksle disse mål er som at lære brugen af software til tekstbehandling i stedet for at lære at skrive.

Software værktøj er meget sjældent tilpasset brugeren, og forhandlerne vil altid foreslå nye udgaver. Dette er en de facto udelukkelsesfaktor, der er frembragt af værktøjet. Jo mere vi tilhører en forskelsbehandlet gruppe (f.eks. personer med manglende evner, kognitionsproblemer eller svage teoretiske evner), jo mindre er vi blevet udsat for disse teknikker; at lære at vide besked med brugen af ICT vil tage længere tid og vi vil råde over mindre tid, energi og kognitiv evne til at udvikle en intelligent og positiv brug af værktøjet.

E-Indlæring skal ikke begrænses til omgående forberedelse, der er organiseret af/til universiteter og større virksomheder. Det bør ikke kun koncentrere sig om at lede nybegynderne og øge de forberedende organisationers kundegrundlag. Ved udviklingen af e-Indlæringens moduler og projekter må vi forsikre os om, at alle sociale grupper har adgang til teknikker, der giver alle og enhver midlerne til at bruge ICT i deres personlige og erhvervs-mæssige udvikling og at lære i informationssamfundet.

Fremtidens paradigma: e-indlæring i samfundet

Efter en omhyggelig analyse af virkelig e-indlæringspraksis imod e-indførelse har vi fundet følgende seks nøgleområder, som er gode udgangspunkter for såvel gennemførelse som videre forskning. De er som følger:

I. Sociale løsninger på sociale problemer

Den sociale praktik har gensidig indvirkning med teknologi, og den ene har indflydelse på den anden. Om vi ønsker at have en virkelig omfattende informationssamfund, bliver vi nødt til at vise vejen for de sociale problemer, som har bevirket, at visse mennesker er blevet digitalt udelukket, og ikke blot tage i betragtning de mennesker, der kan udledes fra manglen på struktur.

Set ud fra det digitale skel er ikke alle skabt på samme måde. Der er en betydelig kvalitativ forskel mellem nogle, der allerede er udelukket og har behov for at forstå og bruge ICT, og andre, der kun behøver lidt formelt kendskab til at "hoppe på". Dette er et generelt princip, som vi mener skulle få enhver type e-indlæringsstrategi, der er rettet mod e-indførelse, til at slå igennem. I modsat fald kan det fuldstændigt mislykkes.

II. Samfund og bevidsthed

Indlærings-samfund er et nok så varmt emne nu til dags. Ikke desto mindre betragtes de mere som et rent instrumentalt begreb i retning af at fremme indlæringen. Dette er igen nok så nyttigt, men det er ikke tilstrækkeligt. ITC tilbyder os et vidunderligt samfundsmæssigt software, som kan benyttes på de originale måder til at hjælpe retmæssige samfund med at udvide deres politiske, sociale og kulturelle horisonter. Isolerede samfund kan benytte de digitale teknologier til at blive bedre kendt og respekteret rundt omkring i vort samfund. Et samfunds adspaltede medlemmer kan benytte adskilligt digitalt værktøj til at vedligeholde kontakten og fortsætte med at udvikle deres egne livsstile og kultur. Hvad vi også burde tage i betragtning, er al den bevidsthedseffekt, Internet ligger inde med og hvormed den samfundsmæssige udelukkelse kan beskrives og bekæmpes. Denne strategi er fundamental, når der tages hensyn til isolerede samfund på landet og indvandrere, der arbejder langt borte fra deres hjem, men der kan også være tale om et betydeligt middel til bekæmpning af sexisme i computerens verden og hjælpe kvinder med at følge og omdanne ICT.

III. I retning af den transparente Pc'er

Pc'er og software udsættes hvert år for flere forbedringer og nye karakteristiske træk og bliver derfor stadig vanskeligere at tage i brug. Dette er måske ganske udemærket for de brugere, der behersker ICT. Imidlertid bliver det år for år værre for de digitalt udelukkede, især hvis man tager aldre eller mennesker med manglende evner i betragtning. Faktisk mener vi, at denne "nye karakteristiske træk" strategi er helt forkert ud fra et socialt og uddannelsesmæssigt synspunkt. Det er nødvendigt at lave om på det. Vi må overveje strategierne og teknologierne og få dem til at være mere anskuelige og lettere at bruge. Et fotokamera eller en bil er rimeligt anskuelige teknologier. For at tage et billede skal man blot rette kameraet imod stedet, der ønskes fotograferet, og så trykke på udløserknappen. Hvis man ønsker at køre til højre, skal man blot dreje rattet højre om. Hvorfor kan det ikke være det samme med ICT?

IV. Metodik til løsning af problemer for e-indlæring

Eftersom der er specifikke behov forbundet med vort mål, bør vi undgå akademisme og fremstille materialer til e-indlæring, der er nyttige, praktiske og motiverende. Dette indbefatter helt sikkert noget, der sædvanligvis negligeres, når man udtænker strategier til e-indlæring: den specifikke sociale og kulturelle kontekst. Mangel på tillid og motivering er betydningsfulde hindringer, hvad angår e-indførelse. Vi vil aldrig krydse disse porte, såfremt vi bare opretter de typiske "how-to" kurser. Desuden bliver informationssamfundet mere og mere konkurrencedygtigt. Om nogle få år vil det, at man blot har kendskab til brugen af tekstbehandling eller en e-mail kunde, ikke gøre nogen forskel på arbejdsmarkedet. Dette udgør endnu en grund til at søge efter en problemløsende metodik. Et almindeligt kursus om anvendelse af diverse software med grafiske udførelser kan være nyttigt, men det er langt bedre med et problemløsende kursus om, hvorledes man kan lave "flyvere" til klubber, hvilket både udgør en god motivering og endog en gunstig job-lejlighed for en arbejdsløs ung mand i udfordringsfyldte omgivelser.

V. Internet til alle og enhver

Software teknologier er plastiske nok til at blive tilpasset ethvert specifikt behov, et specielt kollektiv måtte have: indholdet kan tilpasses enhver type kognitiv, sensorisk eller fysisk indskrænkning. Desværre er det meget få virksomheder, administrationer eller private personer, der benytter dette karakteristiske træk. Det er nødvendigt at henlede opmærksomheden på dette emne blandt software og hardware producenter, web designere og lærere. Ved fremmøde til kulturelle begivenheder, er fysiske hindringer som distance eller arkitektur en udfordring for personer med problemer med bevægeligheden. Bøger er nytteløse for personer med synsbesvær. Det er en skam, at de fleste digitale kulturprodukter, som med lethed kan undgå disse hindringer, i virkeligheden ikke er tilpasset disse personers behov.

Erklæring

1. Med hensyn til e-indførelse er det lige så vigtigt at overvinde mentale hindringer som at løse manglen på adgang til netværk og dermed beslægtet udstyr. Det digitale skel er ikke blot teknologisk, men også mentalt.

2. Det er fundamentalt med forskning. Der er mangel på præcis analyse af leddene mellem de udelukkende faktorer og deres forhold til ICT. Der er et klart behov for finansiering af forskningsprogrammer, der kan hjælpe os med at forstå de forskellige udelukkede grupper her og nu og om disse behov varierer afhængigt af alder, race eller køn.

3. Til trods for nogle lovende resultater er der stadig behov for yderligere forskning af hensyn til personer med manglende evner. For eksempel bør vi individualisere, hvilke er de større risikoområder, undgå den generaliserede problemstilling og søge frem til løsninger, som tager sigte på specifikke indskrænkninger.

4. En fokusering alene, der insisterer på ICT's betydning, er ikke nok. De digitale teknologier skal forelægges for de udelukkede personer som noget attraktivt; at man finder det morsomt at bruge er også fundamentalt for at undgå mangel på motivering.

5. At forbinde ICT med kultur og social status er ligeledes et godt motiveringsredskab, men det er vigtigt ikke at bruge dette argument for meget. Målgrupperne skulle ikke på noget tidspunkt få det indtryk, at der ikke eksisterer noget liv uden for Internet.

6. Der er et positivt, symbolsk billede forbundet med brugen og beherskelsen af ICT. Adgangen til og beherskelsen af ICT (selv på et beskedent niveau) er synonymt med integrering. Disse værdier kan finde anvendelse ved forberedelse af såvel elever som undervisere.

Vi forsvarer en model for e-indlæring, som er delagtiggørende, opbygget fra ligemand til ligemand og blandet:

7. Delagtiggørende: Definér ikke interface *i forvejen*, baseret på tidligere modeller. Lad brugeren fra begyndelsen blive involveret i, hvorledes systemet fungerer, for at se, hvad der virker og hvad der ikke virker.

8. Undervisning fra ligemand til ligemand: at opmuntre de yngste og elever til at blive instruktører i fremtiden er ligeledes blevet prøvet adskillige gange, og det synes at have nogle bedre motiveringseffekter. Ved at erfare, at tidligere ligemænd har været i stand til, når alt kommer til alt, at lære ICT's grundlæggende færdigheder og ligeledes er i stand til at lære dem fra sig, får eleverne mere tillid og motivering.

9. Blandet: med hensyn til social integration fører en blandet fokusering (at kombinere brugen af computere med levende vekselvirkning mellem elev og lærer) til meget større succes end fokuseringer på en ren e-indlæring. Den personlige kontakt med underviserne er fundamental, når arbejdet med computeren bliver mere kompliceret og umotiverende.

10. Man bør ikke glemme, at til trods for vore største anstrengelser er det ikke alle og enhver, der vil være i stand til virkeligt at "hoppe på" informationssamfundet. Politikførelse og strategier til integration skulle også gerne føre til fuld udvikling for personer, som grundet deres økonomiske situation, fysiske eller kognitive indskrænkning, isolering, etc., ikke er og ikke vil være i stand til at bruge ICT overhovedet.

Derfor kommer vi til den slutning, at ICT udgør sociale instrumenter med deri indlagte værdier. Vor hovedopgave er at sørge for, at disse værdier fører os til et mere integrations- og ligestillingsvenligt informationssamfund, hvor disse teknologier anvendes til at forbedre den demokratiske deltagelse og kvalificere den samfundsmæssigt udelukkede.

Initiativtagere til denne erklæring er

Transit Projectes (main promoter)

Città di Biella (Italien)
Documenta (Spanien)
Enesad (Frankrig)
Gemici Consulting (Holland)
Greta du Velay (Frankrig)
ITD (Spanien)
ITW (Holland)
KEK Argo (Grækenland)
Verso l'Agio (Italien)
Wegre (Grækenland)

Medforfattere

Georgia Apostopoulou, Ilario Baronio, François Bernard, Alexis Braud, Michel Briand, Pierre Carrolaggi, David Casacuberta, Philippe Cazeneuve, Federica Collinetti, Jérôme Combaz, Albert Einarsson, Gérard Elbaze, Michel Elie, Francesco Garzetti, Ian Goldring, Pierre Guillou, Esther Joly, Manel Laporta, Jean-Claude Marot, Óscar Martínez, Raoul Montero, Philippe Morin, Madely Noël, Denis Pansu, Joan Pedregosa, Pierre Perez, Valérie Peugeot, Serge Pouly, Erik Pozza, Serge Pouts-Lajus, Rosa Prats, Cristina Riera, George Soulos, GianPiero Vellar, Jean-Baptiste Viallon, Délégation aux usages de l'internet.